

ПРО ЩО ГОВОРЯТЬ РОСІЯНИ: НАРАТИВИ ТА ТРЕНДИ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ І МЕДІА ЗА ЖОВТЕНЬ 2024

Комплексний медіааналіз за допомогою штучного інтелекту

Підготовлено Інститутом Конфліктології та Аналізу Росії. Листопад 2024 року.

Резюме

Найбільш обговорюваною темою в російських соціальних мережах і медіа в жовтні 2024 року стала тема саміту БРІКС. Під час шістнадцятого щорічного саміту організації у Казані Росія представила низку ініціатив, спрямованих на протидію ізоляційній політиці Заходу щодо неї та зміцнення авторитету президента Путіна. Повідомлення про БРІКС отримали 600 мільйонів переглядів та понад 8 мільйонів реакцій.

Другою центральною темою у російському медіа просторі та соціальних мережах у жовтні стало просування росіян на Донбасі. Згідно даних медіамоніторингу, Телеграм-публікації зі згадкою міста Вугледар отримали 442 мільйони переглядів та 10 мільйонів реакцій, а публікації про Селидово отримали 400 мільйонів переглядів та майже 12 мільйонів реакцій.

Міграційну кризу у Росії слід віднести до топ-3 тем жовтня в російських медіа та соціальних мережах. Релевантні повідомлення набрали 479 мільйонів переглядів і більше 12 мільйонів реакцій у мережі Телеграм. З цих реакцій 58% мали негативний характер. Найбільш активне обговорення міграційної теми відбувалося в середині та наприкінці місяця, під час прийняття відповідних законодавчих ініціатив. Зокрема, 15 жовтня був ухвалений Закон про боротьбу з фіктивними шлюбами, а 29 жовтня – чотири додаткові закони, які передбачають значне збільшення відповідальності за організацію незаконної міграції.

Погіршення матеріального становища, дефіцит популярних товарів та послуг в Росії мали своє відображення у в обговореннях та увазі російських користувачів соціальних мереж. Кількість переглядів повідомлень в жовтні стосовно інфляції в Росії сягнула 183 мільйонів, кількість реакцій – 2,4 мільйона. Значна частина публікацій (майже 40%) мала негативний окрас. Пік переглядів припав на заяву голови Центробанку Ельвіри Набіуліної про необхідність підвищення ключової ставки до 23%.

Резюме

Залучення Росією регулярних північнокорейських військових для участі в війні також стало темою місяця у російському інформаційному просторі. 18 жовтня в мережі вперше почали з'являтися відеопідтвердження присутності військових КНДР на території Росії. В цей день відповідні повідомлення отримали майже 14 мільйонів переглядів. Сукупний показник переглядів релевантних повідомлень в жовтні становив 94 мільйони та майже 2 мільйони реакцій.

В жовтні Сили Оборони України продовжили активне ураження цілей в глибокому тилу РФ. Українські дрони атакували військові бази та стратегічні об'єкти в радіусі до 2 тисяч кілометрів від лінії зіткнення. Загалом повідомлення в російському сегменті Телеграм про дроніві нальоти та роботу ППО в жовтні отримали 18 мільйонів переглядів та майже 100 тисяч реакцій. Більшість публікацій мали негативне забарвлення.

У жовтні знову спостерігається явна різниця між результатами офіційних соціологічних досліджень щодо довіри до президента Путіна (понад 80%) та реакціями росіян у соціальних мережах на його згадки. Згідно з результатами медіа-моніторингу за жовтень, росіяни залишили близько 190 тисяч коментарів під публікаціями у Телеграмі, в яких згадувався президент, з яких 57% були негативними. Цей показник наближається до аналогічного значення минулого місяця.

Методологія дослідження

Результати нашого дослідження настроїв жителів регіонів Російської Федерації ґрунтуються на аналізі даних за допомогою штучного інтелекту. Ми вивчили дописи та коментарі користувачів соціальних мереж за жовтень 2024 року, а також проаналізували публікації провідних засобів масової інформації та коментарі посадовців до них.

Метою дослідження є виявлення взаємозв'язків, що формують настрої жителів російських регіонів у контексті останніх подій, а також відстеження шаблонів реакцій на інтерпретацію цих подій через призму прокремлівської пропаганди.

Для моніторингу використовувалися ключові слова та фрази, що відображають суть вищезазначених питань, а також пов'язані теми. Цей докладний аналіз дозволяє краще зрозуміти настрої російського суспільства, основні теми повсякденного обговорення та найбільш типові реакції громадян Російської Федерації в умовах повномасштабної агресії проти України.

Зокрема нами були досліджені теми перебігу військових дій, долучення до них північнокорейських військових, соціально-економічні проблеми, в тому числі зростання цін та інфляції, міграційну кризу, ключові соціально-політичні тенденції, та інші актуальні питання.

ЗМІСТ

- ❑ **Перебіг "СВО"**
- ❑ **Соціально-економічні настрої**
- ❑ **Соціально-політичні настрої**

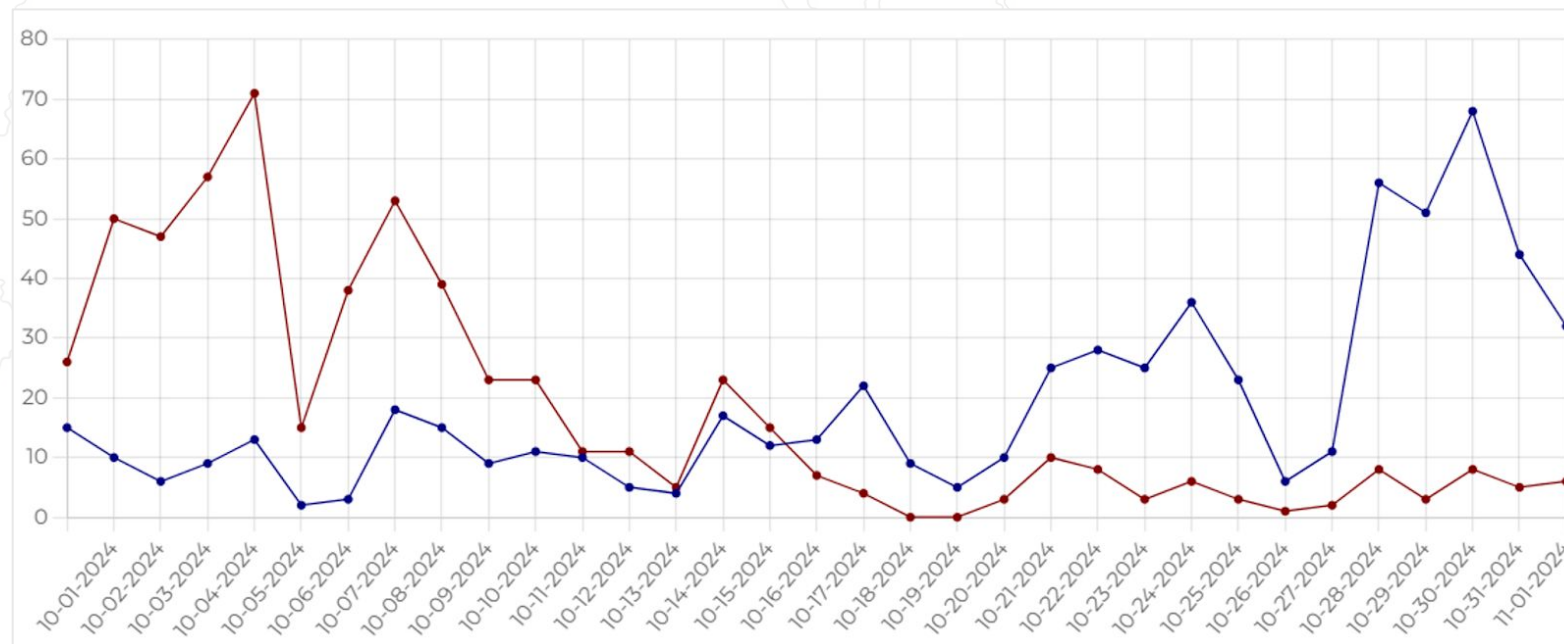
Перебіг "СВО"

Просування на Донбасі

Попри рекордні втрати, росіяни продовжують активний наступ на фронті. Свої зусилля вони спрямовують на місто Покровськ, яке має стратегічне значення для оборони Донбасу. Для реалізації задуму, штурмові загони РФ проводять активні наступальні дії в прилеглих населених пунктах. Таким чином, протягом жовтня росіянам вдалося захопити місто Селидове, що розташоване на околицях Покровська, а також місто Вугледар, на півдні.

Захоплення Покровського гарнізону буде презентовано для росіян як "велику перемогу". У вересні, Путін особисто наказав захопити місто до 1 жовтня, однак цього не сталося. З огляду на важливість бойових дій на даному напрямку, російська пропаганда активно висвітлює ці події. Зокрема, як видно з графіку згадок в російському телебаченні, обговорення Вугледару (червона лінія) на початку жовтня плавно перетікає в обговорення міста Селидове (синя лінія) в кінці місяця.

Графік 1. Згадки про Селидове та Вугледар у російських телепередачах.

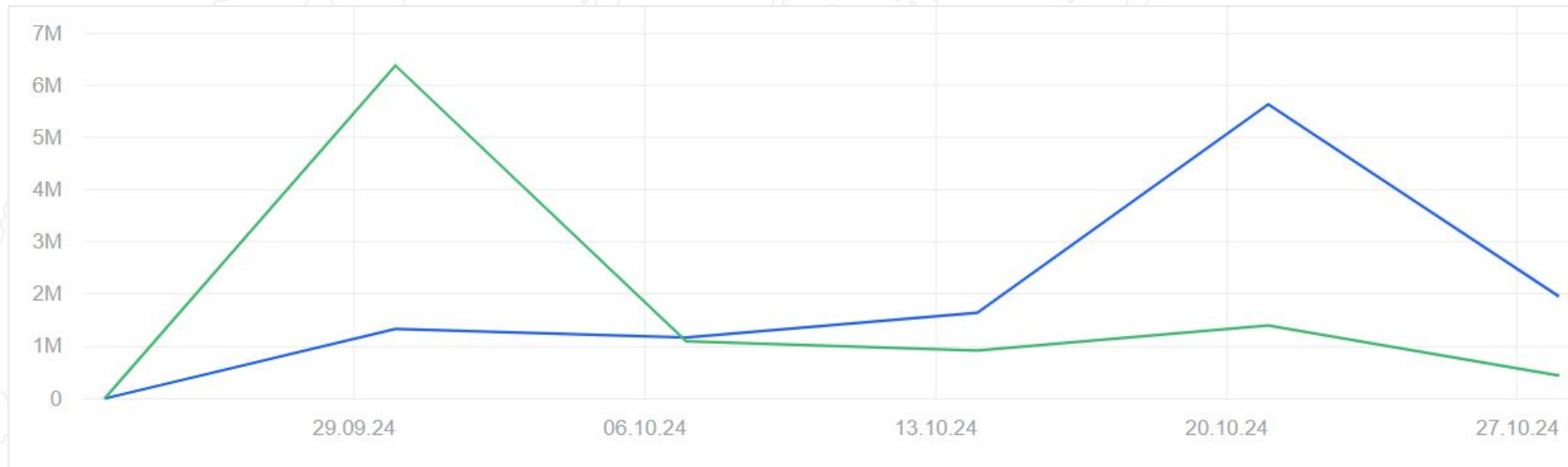

Просування на Донбасі

Крім того, просування росіян на Донбасі активно обговорювалося в російських пабліках. Згідно даних медіамоніторингу, протягом жовтня Телеграм-публікації зі згадкою міста Вугледар отримали 442 мільйони переглядів та 10 мільйонів реакцій, тоді як публікації про Селидово отримали 400 мільйонів переглядів та майже 12 мільйонів реакцій.

Як видно з графіку реакцій на повідомлення про Вугледар (зелена лінія) та Селидове (синя лінія), російська пропаганда активно експлуатує тему "успіхів" у війні для підтримки необхідного тону та авторитету чинного режиму.

Графік 2. Перегляди дописів у Телеграм про Селидове та Вугледар.

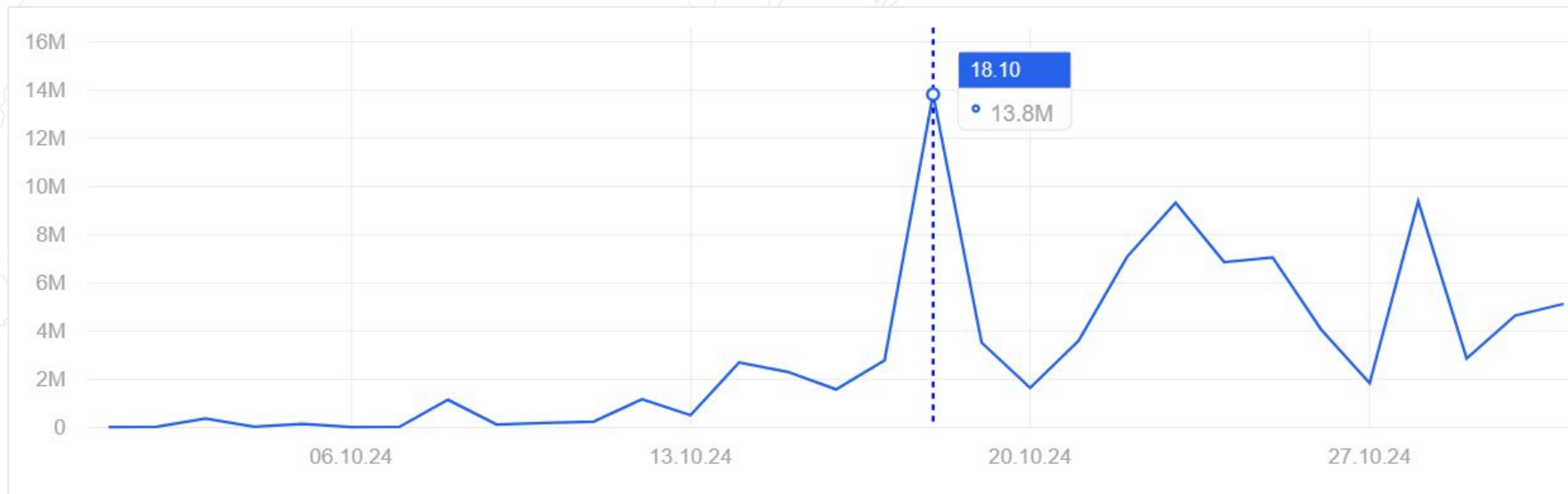

Солдати КНДР в Курській області

Системне нарощування наступальних зусиль РФ на фронті призводить до дефіциту боєприпасів та зброї. Таким чином Кремль змушений покривати нестачу озброєння закуповуючи його в інших країн. Серед найбільших постачальників зокрема артилерійських снарядів є Північна Корея. Крім того, 19 червня 2024 року між Росією та КНДР був підписаний Договір про стратегічне партнерство, який серед іншого передбачає надання взаємної допомоги у разі агресії проти однієї із сторін.

Залучення Росією регулярних військових іншої країни для участі в війні тривалий час замовчувалося в російських медіа. Однак 18 жовтня в мережі вперше почали з'являтися відеопідтвердження присутності військових КНДР на території Росії. В цей день відповідні повідомлення отримали майже 14 мільйонів переглядів. Сукупний показник переглядів в жовтні становив 94 мільйони та майже 2 мільйони реакцій.

Графік 3. Перегляди дописів у Телеграм про північнокорейських солдатів у Росії.

Дронові атаки ЗСУ

В жовтні Сили оборони України продовжили активне ураження цілей в глибокому тилу РФ. Українські дрони атакували військові бази та стратегічні об'єкти в радіусі до 2 тисяч кілометрів від лінії зіткнення. Це стало переломним моментом у сенсі сприйняття росіянами війни.

Як видно з графіку, пік переглядів повідомлень про нальоти БПЛА припадає на 10 жовтня, коли в результаті чергової масованої атаки було уражено базу зберігання ударних російських дронів типу "Шахед" в населеному пункті Жовтневе Краснодарського краю.

Графік 4. Перегляди дописів у Телеграм про удари українських безпілотників.

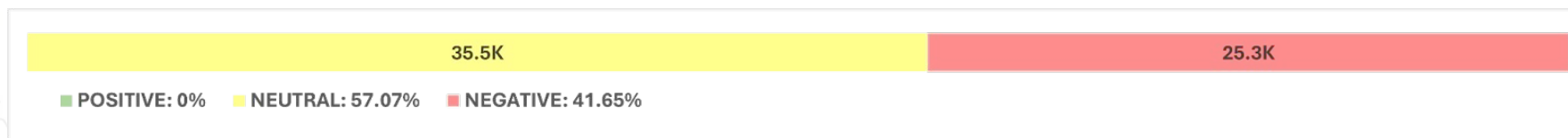

Дронові атаки ЗСУ

Загалом повідомлення в російському сегменті Телеграм про дронові нальоти та роботу ППО в жовтні отримали 18 мільйонів переглядів та майже 100 тисяч реакцій. Більшість публікацій мали негативне забарвлення, що свідчить про значний психологічний вплив таких атак на росіян в самій Росії:

5 жовтня 2024 року під час невдалого випробування Росія втратила свій надсекретний безпілотною С-70 вартістю \$15 мільйонів, який було вражено дружнім вогнем в небі неподалік Костянтинівки Донецької області. Новина та фотографії з місця падіння викликали небувалий інтерес серед росіян. Російська пропаганда натомість вжила максимальних заходів для нівелювання ефектів цієї події та створення інформаційного шуму. Телеграм-публікації про збиття С-70 отримали майже 4 мільйони переглядів та понад 60 тисяч реакцій, понад 40% з яких були негативними. Частка скомпрометованих джерел, задіяних на висвітлення цієї новини, сягнула близько 37% при середньому показнику 15%:

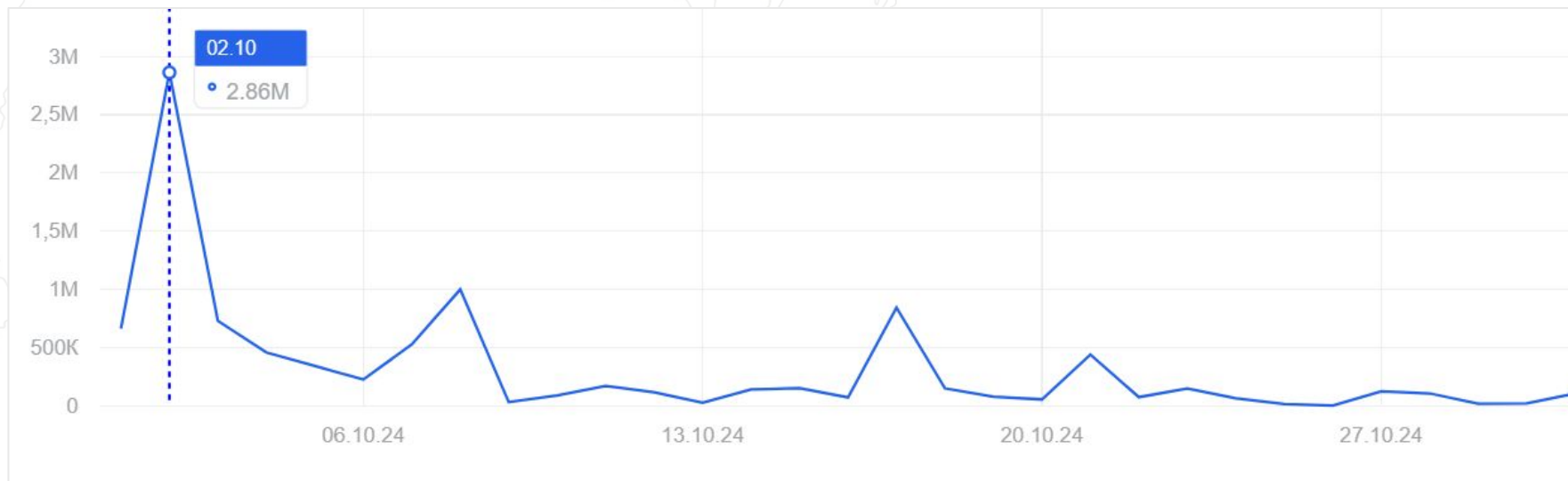
Соціально-економічні настрої

Мобілізація в РФ

З огляду на рекордні втрати особового складу, Кремль вживає активних заходів для заохочення підписання нових контрактів з Міноборони РФ, пропонуючи значну фінансову винагороду. З 2022 ця винагорода де-факто збільшилася з 200 тис рублів до 3 млн рублів в частині суб'єктів федерації. На додачу, Росія продовжує "часткову мобілізацію", яка станом на жовтень 2024 року де-юре не скасована.

Керівництво РФ не відмовилося від залучення до бойових дій осіб засуджених за тяжкі злочини та інших громадян, які мають проблеми із законом. Як видно з графіку, кількість переглядів Телеграм-повідомлень в жовтні, що стосуються питань мобілізації в Росії сягнула 10 мільйонів, найбільше - 2 жовтня, коли Путін підписав Закон про звільнення від кримінальної відповідальності підсудних, які проходять військову службу.

Графік 5. Перегляди дописів у Телеграм про мобілізацію в Росії.

Інфляція та дефіцит товарів

Ізоляція та тривала війна на виснаження продовжує чинити відчутний тиск на російську економіку. В жовтні уряд Російської Федерації вкотре був змушений підвищити облікову ставку до 21% в спробі зупинити постійно зростаючу інфляцію.

Дослідження теми інфляції та спаду економіки в російському сегменті Телеграм показали важливість даного питання для росіян, які відчувають погіршення матеріального становища, дефіцит популярних товарів та послуг. Кількість переглядів повідомлень в жовтні стосовно інфляції в Росії сягнула 183 мільйонів, кількість реакцій – 2,4 мільйона. Значна частина публікацій (майже 40%) мала негативний окрас. Пік переглядів припадає на заяву голови Центробанку Ельвіри Набіуліної про необхідність підвищення ключової ставки до 23%.

Графік 6. Перегляди Телеграм-публікацій про інфляцію в Росії.

Інфляція та дефіцит товарів

Попри дефіцит запчастин на автомобілі, молочної продукції, та інших товарів і послуг, найбільш важливим для економіки РФ залишається дефіцит кадрів, пов'язаний з високими втратами на фронті, відтоком кваліфікованих кадрів за кордон, більш жорсткою міграційною політикою та величезними потребами ВПК, який суттєво збільшився з 2022 року.

Кадровий голод в Росії позначився на всіх галузях економіки, бюджетній сфері, в тому числі силових відомствах. Через брак кваліфікованих працівників суттєво знизилася обсяги та якість виробництва та вимушено зростають заробітні плати. Що стосується галузевого розподілу, то згідно офіційних даних:

- Дефіцит поліцейських – 20%
- Дефіцит лікарів у профілактичній службі – понад 25%
- Дефіцит спеціалістів у сфері ЖКГ – понад 100 тисяч осіб
- Дефіцит кадрів у будівництві – 200 тисяч осіб
- Дефіцит кадрів у сільському господарстві – 200 тисяч осіб
- Дефіцит ІТ-спеціалістів – 740 тисяч осіб
- Приватний бізнес – 85% (малий); 89% (великий).

Інфляція та дефіцит товарів

Як видно з графіку, пік повідомлень зі згадкою дефіциту кадрів в російському Телеграмі припадає на заяву мера Москви Сергія Собяніна про те, що протягом наступних п'яти років брак працівників в столиці збільшиться вдвічі – до 1 мільйона осіб.

Графік 7. Перегляди дописів у Телеграм про нестачу робочої сили в Росії.

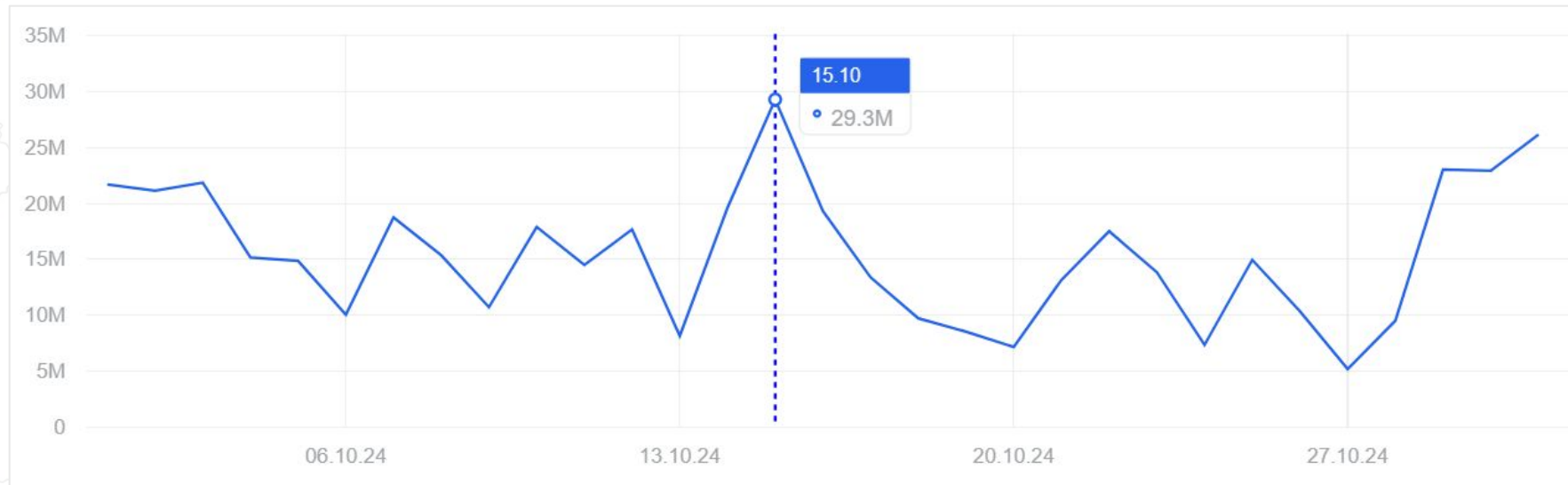
Посилення міграційної кризи

Унаслідок кадрового дефіциту в Росії спостерігається значний приплив мігрантів. Бізнес-структури, прагнучи залучити дешеву робочу силу, використовують напівлегальні та нелегальні механізми ввозу та натуралізації громадян в першу чергу країн Центральної Азії.

Враховуючи масштабні порушення міграційних норм, російська влада в жовтні 2024 року ухвалила низку законодавчих ініціатив, спрямованих на посилення контролю над нелегальною міграцією. Зокрема, 15 жовтня був ухвалений Закон про боротьбу з фіктивними шлюбами, а 29 жовтня – чотири додаткові закони, які передбачають значне збільшення відповідальності за організацію незаконної міграції.

Міграційна криза активно обговорюється в російських публіках, зокрема в жовтні повідомлення, що стосуються мігрантів, набрали 479 мільйонів переглядів і більше 12 мільйонів реакцій у мережі Телеграм. З цих реакцій 58% мали негативний характер. Найбільш активне обговорення міграційної теми відбувалося в середині та наприкінці місяця, під час прийняття відповідних законодавчих ініціатив.

Графік 8. Перегляди Телеграм-публікацій щодо мігрантів у Росії.

Соціально-політичні настрої

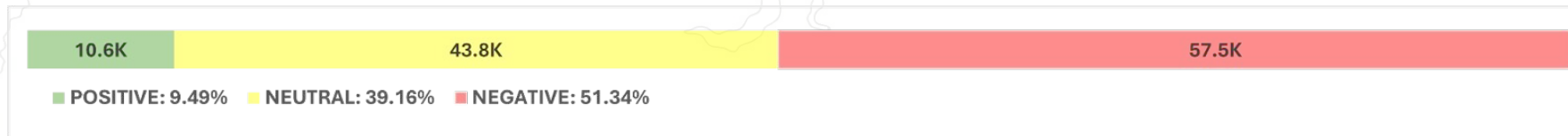
Зниження довіри до влади

Згідно з результатами об'єктивного аналізу соціальних настроїв, у Росії спостерігається зниження довіри до влади, зокрема президента Володимира Путіна. Серед причин спад економіки, війна на території Росії, великі втрати та ізоляція.

Таким чином, протягом жовтня росіяни залишили близько 190 тисяч коментарів до Телеграм-публікацій зі згадкою президента Путіна, 57% яких носило негативний характер:

Що стосується згадок про апарат держуправління, в тому числі Держдуму, Радбез та губернаторів – кількість коментарів до релевантних публікацій становила 112 тисяч, частка негативних реакцій склала 51%:

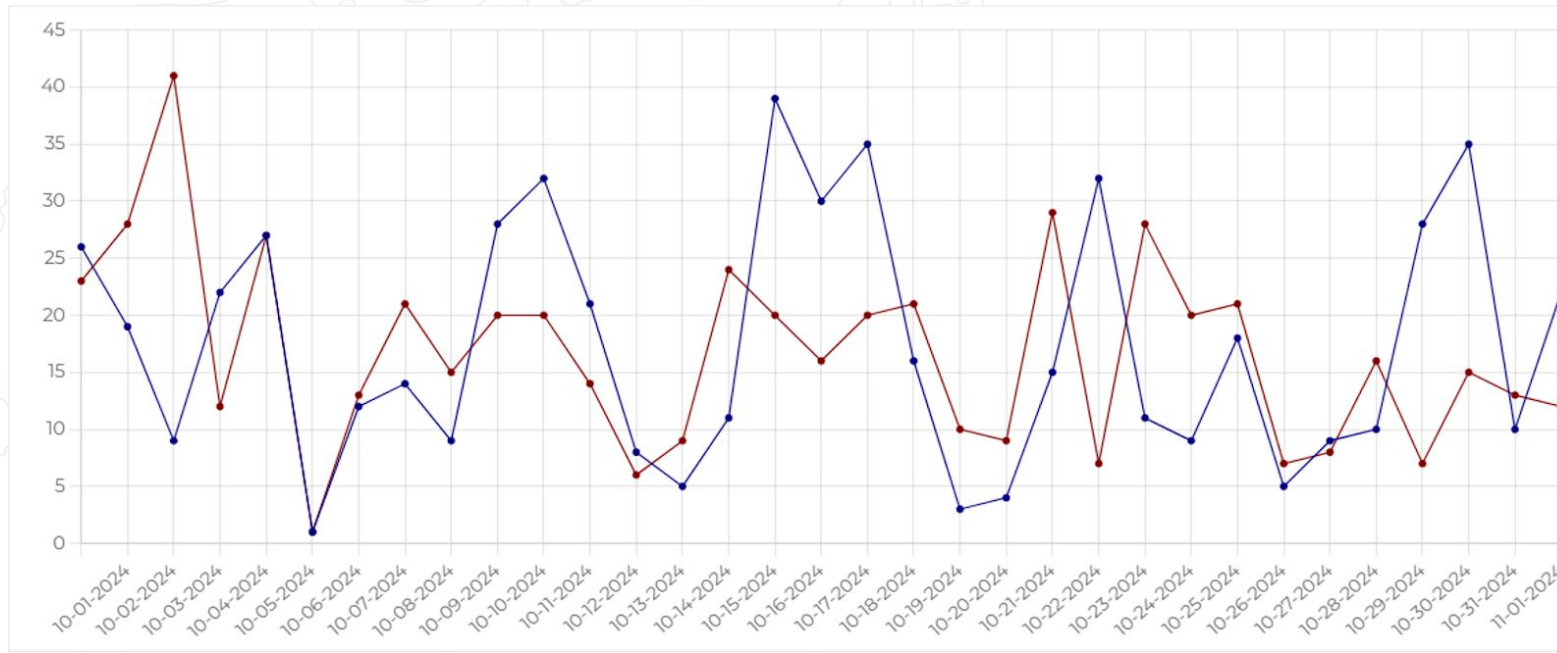

Сплеск ксенофобії та дискримінації

Через загострення міграційної кризи в Росії зростають ксенофобські та дискримінаційні настрої. Риторика щодо мігрантів стає більш радикальною, в тому числі серед представників влади. Так, голова Комуністичної партії РФ Сергій Обухов під час обговорення антиміграційних законів назвав нелегальних мігрантів "латентними злочинцями", посилаючись на статистику, яка вказує, що вони "в п'ять разів схильніші до тероризму та вдвічі – до насильницьких злочинів".

Крім того, стигматизації мігрантів активно сприяють обговорення в російських телепрограмах. Як показує графік, основна увага в дискусіях на релевантні теми зосереджена на зв'язку мігрантів (синя лінія) з тероризмом (червона лінія).

Графік 9. Згадки про мігрантів і тероризм у російських телепередачах.

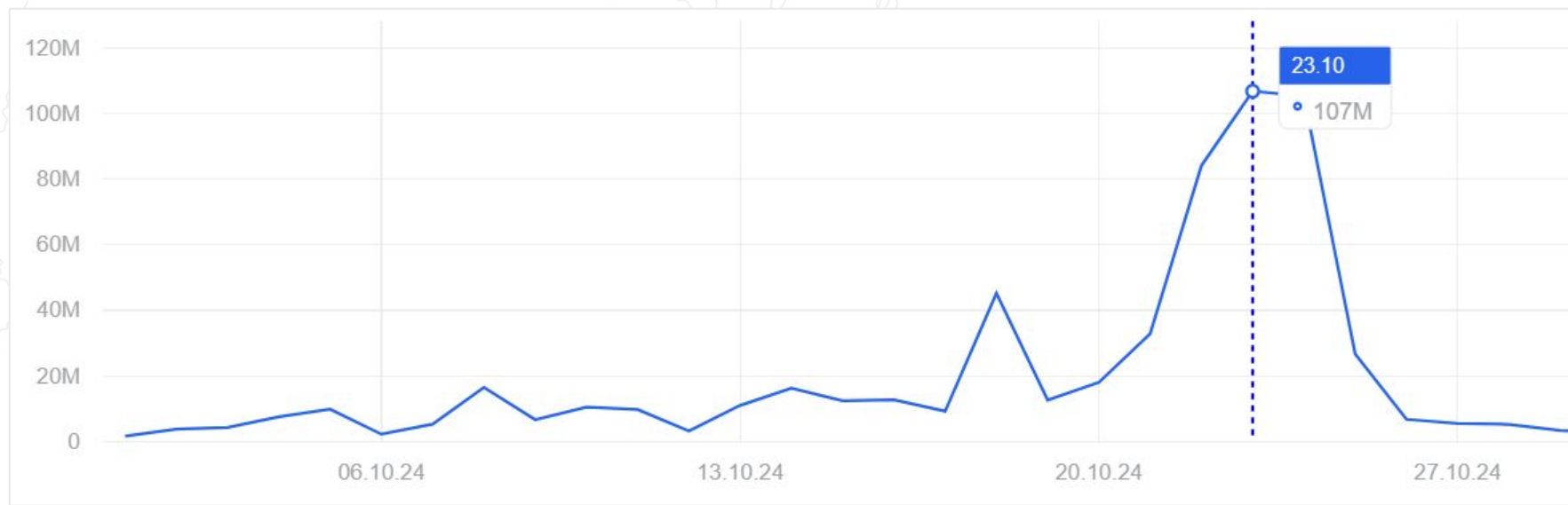

Саміт БРІКС в Казані

Жовтень 2024 року ознаменувався активізацією Кремля на зовнішньополітичній арені. Під час шістнадцятого щорічного саміту БРІКС у Казані Росія представила низку ініціатив, спрямованих на протидію ізоляційній політиці Заходу щодо неї та зміцнення авторитету президента Путіна. Серед запропонованих рішень були ідеї створення альтернативної до долара регіональної валюти, міжнародних торгових майданчиків та інші пропозиції, які де-факто не були сприйняті учасниками саміту.

Російська пропаганда активно готувала суспільство до "важливого прориву", однак після очевидного провалу, відбулася стрімка зупинка медійної кампанії, яка мала підтримувати цей наратив. Результати медіамоніторингу підтверджують значні зусилля пропаганди в цьому напрямку. Повідомлення про БРІКС отримали 600 мільйонів переглядів та понад 8 мільйонів реакцій.

Графік 10. Перегляди дописів у Телеграм про саміт БРІКС.

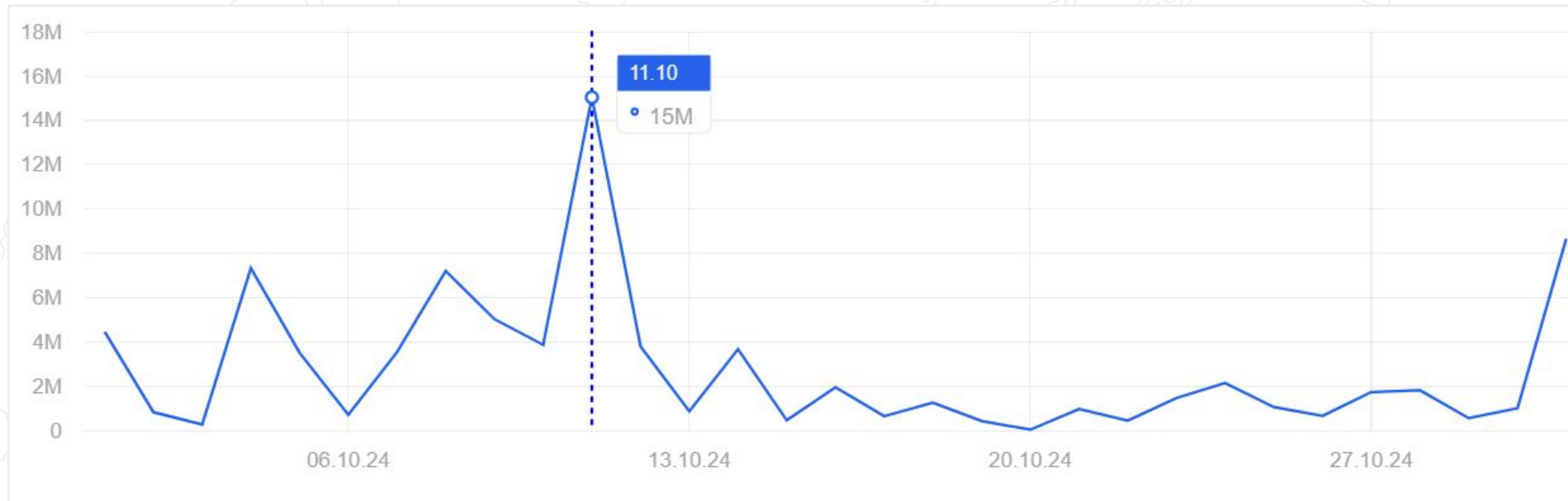

Дії російської пропаганди можна трактувати як частину більш широкої стратегії Кремля, спрямованої на мінімізацію негативних наслідків війни та санкцій і посилення контролю над інформаційними потоками всередині країни.

Події на Північному Кавказі

Ключовим наративом кремлівської пропаганди є наратив про активну і успішну боротьбу з ворогами Росії – як зовнішніми, так і внутрішніми. На фоні міграційної кризи та зростаючих ксенофобських настроїв в Росії посилюється стурбованість щодо поширення екстремізму. Це питання активно обговорювалося в російських пабліках після інциденту в Інгушетії, де 11 жовтня був розстріляний автомобіль співробітника Центру "Э", що займається протидією екстремізму. Всього за жовтень повідомлення про екстремізм отримали близько 86 мільйонів переглядів та півтора мільйона реакцій.

Графік 11. Перегляди дописів у Телеграм про екстремізм у Росії.

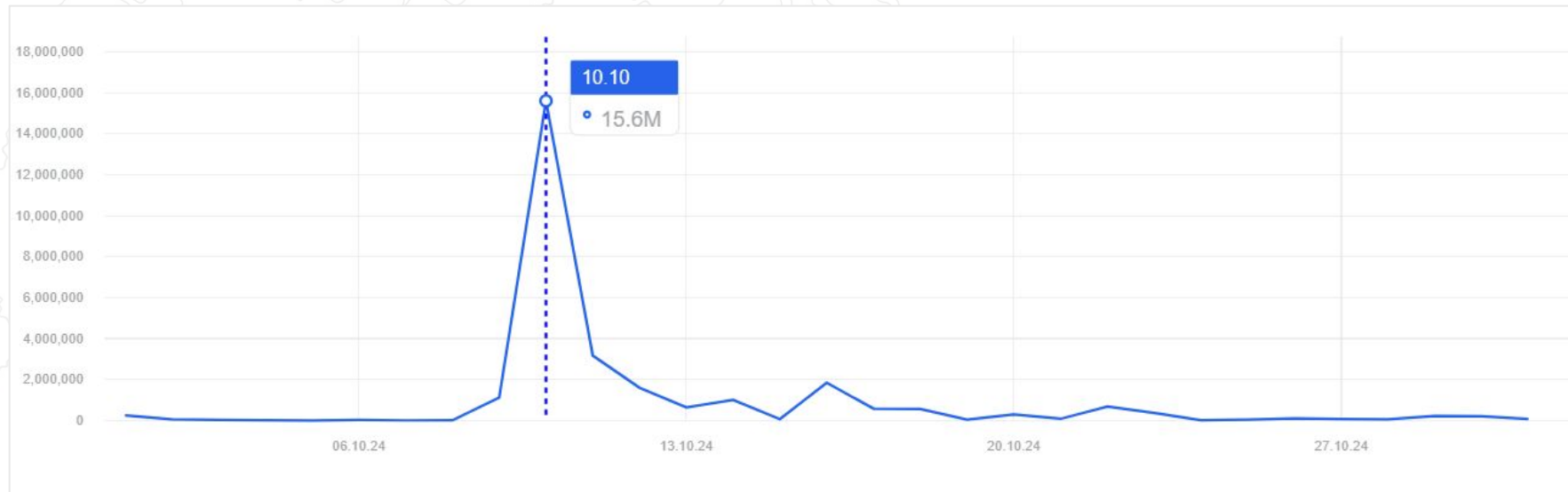

Події на Північному Кавказі

Події на Північному Кавказі загострилася через конфлікт навколо Wildberries, одного з найбільших російських маркетплейсів з річним оборотом у мільярди доларів. Сутичка бізнес-інтересів, що призвела до перестрілки в офісі компанії, спричинила ескалацію напруженості. Лідер Чечні Рамзан Кадиров оголосив про наміри покарати іншу сторону конфлікту, яку представляв сенатор від Республіки Дагестан Сулейман Керімов.

Як показує графік, інтерес до ситуації був у російському сегменті Телеграм доволі значним. Кількість переглядів релевантних повідомлень становила майже 29 мільйонів, кількість реакцій понад 405 тисяч. Пік переглядів припав на 10 жовтня, коли Рамзан Кадиров публічно заявив про замах на його життя та оголосив "кривну помсту".

Графік 12. Перегляди дописів у Телеграм про інцидент з Wildberries.

Дякуємо за увагу!